

Vlaams studie- en documentatiecentrum voor VZW's

Statuten: invloed van de dwingende bepalingen uit het WVV vanaf 1/1/2020

Verenigingen zonder winstoogmerk die opgericht werden vóór 1 mei 2019 vallen op 1 januari 2020 onder de regels van het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV). Op dat ogenblik zullen de dwingende bepalingen van het wetboek ingaan. Dit heeft een rechtstreekse invloed op de statuten van elke vzw. Statutaire bepalingen die in strijd zijn met de dwingende regels worden vanaf die dag voor niet geschreven gehouden. De meeste vzw's zijn nog niet aangepast aan het WVV. Voor deze vzw's is het zeer belangrijk dat zij weten welke bepalingen uit hun statuten niet langer gelden vanaf 1 januari. VSDC vzw bezorgt u daarom een nuttig overzicht van de bepalingen die volgens onze inzichten dwingend zijn. Voeg deze tekst bij uw statuten, in afwachting van de verplichte aanpassing van de statuten.

1. Geen paniek: tijd tot 2024

Elke vzw die werd opgericht onder de wet van 27 juni 1921, zoals gewijzigd door de wet van 2 mei 2002, moet de statuten aanpassen aan de nieuwe wetgeving. De nakende inwerkingtreding van het WVV op 1 januari voor bestaande vzw's betekent **NIET** dat de statuten tegen die tijd moeten aangepast zijn aan de nieuwe wetgeving. Er is in een ruime overgangstermijn voorzien. Vzw's moeten hun statuten in overeenstemming brengen met de bepalingen van het wetboek uiterlijk tegen 1 januari 2024, maar sowieso ook ter gelegenheid van de eerstvolgende statutenwijziging na 1 januari 2020.

Er is dus nog veel tijd over, maar hou de deadline wel in de gaten: de wet vermeldt uitdrukkelijk dat de leden van het bestuursorgaan (de nieuwe benaming voor de raad van bestuur) persoonlijk en hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de schade geleden door de vereniging of door derden (na 1 januari 2024), ten gevolge van de niet-nakoming van de verplichting tot aanpassen van de statuten.

Reeds in VZW-Review nr. 185 (vanaf blz. 3) kon u uitgebreide richtlijnen terugvinden met oog op de aanpassing van de statuten. De gecoördineerde nieuwe vzw-wetgeving is ook al geruime tijd beschikbaar op onze site www.vsdc.be (zie downloads). Eens u de statuten hebt aangepast, dan kan u deze opsturen ter nazicht. Elke aangesloten vzw heeft recht op een gratis nazicht van de statuten.

Het is ook mogelijk om de statuten door onze diensten te laten opmaken (tarief: 205 euro) en tevens de formulieren tot neerlegging op de ondernemingsrechtbank, tot publicatie in de bijlagen van het Belgisch Staatsblad en tot aanpassing van de kruispuntbank (55 euro). Deze prijzen zijn exclusief btw en publicatiekosten.

Hou er rekening mee dat, omwille van de enorme vraag tot dienstverlening, er reeds een behandelingstermijn geldt van meerdere maanden. Plan daarom niet op korte termijn een algemene vergadering.

We geven nog mee dat indien een vzw reeds vóór 1 januari 2020 door middel van een statutenwijziging zich aanpast aan het WVV, het wetboek in dat geval van toepassing wordt vanaf de dag van de bekendmaking van deze statutenwijziging in de bijlagen van het Belgisch Staatsblad. Tot slot: het nieuwe wetboek is ook van toepassing op vzw's die opgericht werden vanaf 1 mei 2019.

2. Dwingende versus aanvullende bepalingen

Zoals gezegd zullen vanaf 1 januari 2020 de dwingende bepalingen van het wetboek van toepassing zijn. Statutaire bepalingen die in strijd zijn met deze dwingende bepalingen worden vanaf die dag voor niet geschreven gehouden. De

aanvullende vzw-regels uit het wetboek vinden slechts toepassing indien zij niet door de statuten tegengesproken worden.

Een dwingende bepaling is een regel waar u statutair niet van kan afwijken. Wijken uw statuten toch af van een nieuwe dwingende bepaling, dan zal de dwingende wet gelden in plaats van de statuten. Van aanvullende bepalingen kunnen de statuten wel afwijken. Wijken uw statuten af van een nieuwe aanvullende bepaling, dan zullen uw statuten gelden boven de aanvullende wettelijke regel.

Vanaf 1 januari 2020 wordt het dus allerm minst evident om te weten welke statutaire bepalingen nog geldig en afdwingbaar zijn en welke niet. Vandaar dat wij u adviseren om de aanpassing van de statuten niet te lang uit te stellen. In afwachting van een aanpassing vormt deze leidraad alvast een grote hulp om te weten welke statutaire bepalingen niet langer afdwingbaar zijn vanaf 1/1.

We geven nog mee dat de nieuwe wetgeving ook nieuwe regels met zich meebrengt, die niet noodzakelijk een invloed hebben op de statuten van de vzw, maar wel op de werking van de vzw. De nieuwe wetgeving wordt regelmatig besproken in ons tijdschrift. Op blz. 3 van deze VZW-Review vindt u alvast een kort overzicht van hoe het WVV de werking van een vzw in grote lijnen beïnvloedt.

3. Overzicht dwingende statutaire bepalingen

Wij bespreken de dwingende bepalingen die voor heel veel vzw's een invloed zullen hebben op de statuten. Dit zal niet steeds zo zijn en is sterk afhankelijk van hoe uitgebreid of beperkt de statuten van een vzw zijn. Hoe gedetailleerder de statuten, hoe meer bepalingen uit de statuten niet meer toegepast zullen kunnen worden. Dit moet dus per vzw bekeken worden.

- Vergoeden bestuurders (art. 2:50 WVV)

Op basis van de restbevoegdheid van de raad van bestuur (vanaf 1/1: bestuursorgaan) of op basis van een statutaire bepaling kwam de bevoegdheid om bestuurders te vergoeden toe aan het bestuursorgaan. Het WVV bepaalt dat enkel de algemene vergadering bevoegd is om de financiële en andere voorwaarden vast te stellen waaronder het mandaat van een lid van het bestuursorgaan wordt toegekend en uitgeoefend, evenals de voorwaarden waaronder dit mandaat wordt beëindigd.

- Vaste vertegenwoordiger (art. 2:55 WVV)

De statuten van vzw's met rechtspersonen als bestuurders, konden onder de wet van 1921 vrij bepalen of de rechtspersoon-bestuurders zich moesten laten vertegenwoordigen door een vaste vertegenwoordiger (met al dan niet een plaatsvervanger) of konden voorzien dat een rechtspersoon-bestuurder zich door één of meerdere personen liet vertegenwoordigen op de vergaderingen. Dit is per 1/1 niet meer mogelijk: er moet per rechtspersoon-bestuurder één vaste vertegenwoordiger aangeduid worden.

Op de algemene vergadering kan een rechtspersoon-lid wel nog meerdere vertegenwoordigers aanduiden. De statuten kunnen dit vrij bepalen.

- Uitsluiten van aansprakelijkheid (art. 2:58 WVV)

Het WVV voert een hoofdelijke aansprakelijkheidsregeling in, die van dwingend recht is (hierop wordt na inwerkingtreding van het WVV uitgebreid bij stilgestaan). De aansprakelijkheid wordt beperkt tot een bepaald bedrag, dat varieert afhankelijk van de grootte van de vzw. De beperking geldt enkel voor de toevallige lichte fout. Een specifiek aspect van deze regeling is dat de rechtspersoon de bestuurders niet langer vooraf kan vrijwaren voor hun aansprakelijkheid jegens de vzw of jegens derden. Elke statutaire bepaling die hiermee in strijd is, is nietig met ingang van 1/1.

- Terminologie (art. 2:59 en 9:5)

De termen 'raad van bestuur' en 'huishoudelijk reglement' verdwijnen op 1/1. Vanaf dan is er sprake van 'bestuursorgaan' en 'intern reglement'.

- Gerechtelijke ontbinding vzw (art. 2:113 WVV)

De oude vzw-wet, en vaak ook de statuten van een vzw, bepaalden dat een vzw gerechtelijk kon ontbonden worden (onder andere) indien het aantal leden van de algemene vergadering zakte onder drie. Dergelijke statutaire bepaling is niet meer afdwingbaar.

Vanaf 1/1 kan de rechtbank op verzoek van een lid, van een belanghebbende derde of van het openbaar ministerie de ontbinding uitspreken van een vzw die:

1° niet in staat is haar verbintenissen na te komen;

2° haar vermogen of de inkomsten uit dat vermogen voor een ander doel aanwendt dan dat waarvoor zij is opgericht;

3° het verbod op uitkering of bezorging van enig rechtstreeks of onrechtstreeks vermogensvoordeel schendt, of in strijd handelt met dit wetboek of de openbare orde, of in ernstige mate in strijd handelt met de statuten;

4° niet heeft voldaan aan de verplichting om een jaarrekening neer te leggen, tenzij de ontbrekende jaarrekeningen worden neergelegd vooraleer de debatten worden gesloten;

5° minder dan twee leden telt.

- Inzage ledenregister (art. 3:103 WVV)

Leden van de algemene vergadering konden onder de wet van 1921 enkel inzage krijgen in het ledenregister, in het geval er geen commissaris werd aangesteld in de vzw. Vanaf 1/1 hebben deze leden altijd inzagerecht, ongeacht of er een commissaris is. Het statutair verbod op het inzagerecht in geval een commissaris is aangesteld, is niet langer geldig in 2020.

- Toegetreden leden

Ondanks uitdrukkelijk en herhaaldelijk aandringen van VSDC vzw bij de wetgever, moeten de statuten nog steeds bepalen onder welke voorwaarden derden die een band hebben met de vereniging als toegetreden lid van de vereniging kunnen worden beschouwd. En vooral: de rechten en plichten van de toegetreden leden worden uitsluitend door de statuten bepaald. Dit is een dwingende bepaling.

Toegetreden leden zijn enkel aangesloten om te genieten van de activiteiten van de vzw. Zij hebben geen stemrecht en geen deelnamerecht op de algemene vergadering. Hun rechten en plichten, zoals bijvoorbeeld afspraken rond het gebruik van sportfaciliteiten in een sportclub, een gedragscode voor toegetreden leden van een vzw tijdens activiteiten, ... en bij uitbreiding om het even welke interne afspraken die gemaakt worden met de toegetreden leden, horen dan ook thuis in een intern reglement.

Zolang de statuten de term toegetreden leden gebruiken, zou u deze rechten en plichten moeten uitwerken in de statuten. Wij raden alle vzw's dan ook aan om niet langer de term toegetreden leden te gebruiken, maar bijvoorbeeld wel 'aangesloten' leden of 'niet-effectieve' leden. Ons inziens is er dan geen enkel bezwaar om statutair op te nemen dat de rechten en plichten van deze leden kunnen bepaald worden door een intern reglement.

- Aantal bestuurders en leden van de algemene vergadering (art. 9:5 WVV)

Het merendeel van de statuten van vzw's bepalen dat er minstens drie bestuurders moeten zijn, maar dat het tevens bij uitzondering mogelijk is om met twee bestuurders te werken, in het geval er slechts drie leden zijn in de algemene vergadering. Deze uitzondering komt te vervallen en kan niet meer toegepast worden. De verhouding van drie leden in de algemene vergadering tegenover twee bestuurders is niet meer wettelijk.

Het aantal leden moet tevens niet langer groter zijn dan het aantal bestuurders, maar vaak zullen de statuten deze regel wel opleggen. In voorkomend geval moet deze geschrapt worden. Zo lang de regel niet geschrapt wordt, blijft hij gelden.

Vanaf 1/1 moet de vereniging bestuurd worden door minstens drie bestuurders. Enkel indien en zolang de vzw minder dan drie leden heeft, mag het bestuursorgaan bestaan uit twee bestuurders.

Vanaf 1/1 is het dus niet meer mogelijk om te werken met drie leden en twee bestuurders. Deze vzw's zullen dus een keuze moeten maken:

* een algemene vergadering met twee personen en een bestuursorgaan met twee of meer personen; of

* een algemene vergadering met drie personen en een bestuursorgaan met drie of meer personen.

In voorkomend geval zal men ook de statuten moeten aanpassen. Als men kiest voor twee leden en twee bestuurders, zullen de statuten moeten opnemen dat de vzw uit minstens twee leden bestaat en dat er in dat geval met twee bestuurders kan

gewerkt worden. In voorkomend geval moet de regel geschrapt worden die stelt dat het aantal leden groter moet zijn dan het aantal bestuurders.

In afwachting van de aanpassing van deze statutaire regels, moet de algemene vergadering uit minstens vier personen bestaan en groter blijven dan het aantal bestuurders.

Kiest men voor drie leden en drie bestuurders, dan zal men in voorkomend geval de statutaire regel dat de algemene vergadering groter moet zijn dan het aantal bestuurders, moeten schrappen. In afwachting van de schrapping van deze statutaire regel, moet de algemene vergadering groter blijven dan het aantal bestuurders en moeten er dus ook hier minstens vier leden zijn.

- Doorslaggevende stem bij staking van stemmen (art. 9:5)

Het WVV bepaalt dat zolang het bestuursorgaan tweehoofdig is, elke statutaire bepaling die aan een lid van het bestuursorgaan een doorslaggevende stem toekent (bij staking van stemmen), van rechtswege haar werking verliest. In voorkomend geval kan deze regel dus niet meer toegepast worden.

- Handtekeningclausules voor de vertegenwoordiging in en buiten rechte (art. 9:7 WVV)

Het bestuursorgaan vertegenwoordigt als college de vereniging, met inbegrip van de vertegenwoordiging in rechte. Toch kunnen de statuten aan één of meer bestuurders de bevoegdheid verlenen om de vereniging alleen of gezamenlijk te vertegenwoordigen. Dit gebeurt door in de statuten een specifieke handtekeningclausule op te nemen.

In tegenstelling tot vroeger moet de vertegenwoordigingsbevoegdheid per 1/1 uitdrukkelijk in de statuten opgenomen worden, kan de externe vertegenwoordiging niet meer als college uitgeoefend worden (maar enkel nog alleen of gezamenlijk) en kan de bevoegdheid niet langer aan een niet-bestuurder toegekend worden.

Per 1/1 zullen clausules in strijd met de nieuwe regeling niet meer geldig zijn. In het artikel op blz. 10 van deze VZW-Review kan u lezen welke mogelijkheden er zijn om dit tegen 1/1 op te lossen.

- Schriftelijke besluitvorming (art. 9:9)

De schriftelijke besluitvorming wordt ingevoerd in de wet. De besluiten van het bestuursorgaan kunnen bij eenparig schriftelijk besluit van alle bestuurders genomen worden, met uitzondering van de besluiten waarvoor de statuten deze mogelijkheid uitsluiten. Indien u al een clausule inzake schriftelijke besluitvorming hebt opgenomen, toets deze dan af aan de nieuwe wettelijke regeling. U kan deze namelijk niet versoepelen.

- Ondertekenen van notulen van het bestuursorgaan (art. 9:9)

Statuten bepalen vaak dat de notulen moeten getekend worden door bijvoorbeeld twee bestuurders. De nieuwe regeling legt beperkingen op: de notulen moeten nu getekend worden door de voorzitter (van de vergadering) en door de bestuurders die er om verzoeken.

Ook kopieën of uittreksels bestemd voor derden kunnen niet zomaar door twee bestuurders getekend worden: per 1/1 kan dit enkel door de vertegenwoordigingsbevoegde personen van het bestuursorgaan.

- Volmacht als bestuurder (art. 9:9)

De wet van 1921 bevatte geen regels over het geven van een volmacht door een bestuurder aan een andere persoon, indien de bestuurder niet aanwezig kon zijn op de vergadering. Dit werd opgevangen door een regeling op te nemen in de statuten, waarbij volmacht kon gegeven worden aan een andere bestuurder of aan een derde. Dit wordt beperkt door het WVV: vanaf 1/1 kunnen de statuten enkel bepalen dat een bestuurder zich op een vergadering van het bestuursorgaan door een andere bestuurder kan laten vertegenwoordigen. Vertegenwoordiging door een derde is niet mogelijk.

- Dagelijks bestuur (art. 9:10)

Het WVV neemt uitdrukkelijk op wat onder het dagelijks bestuur wordt verstaan. Het dagelijks bestuur omvat zowel de handelingen en de beslissingen die niet verder reiken dan de behoeften van het dagelijks leven van de vereniging, als de

handelingen en de beslissingen die, ofwel om reden van hun minder belang dat ze vertonen, ofwel omwille van hun spoedeisend karakter, de tussenkomst van het bestuursorgaan niet rechtvaardigen. Elke omschrijving in de statuten die afwijkt van deze definitie, verliest per 1/1 elke rechtskracht.

- Bevoegdheden algemene vergadering (art. 9:12)

Het WVV kent per 1/1 volgende bevoegdheden uitdrukkelijk toe aan de algemene vergadering, ook al voorzien uw statuten er niet in:

- * de bepaling van hun bezoldiging van de bestuurders ingeval een bezoldiging wordt toegekend;
- * het instellen van een verenigingsvordering tegen de bestuurders en de commissarissen;
- * de omzetting van de vzw in een ivzw, een coöperatieve vennootschap erkend als sociale onderneming of in een erkende coöperatieve vennootschap sociale onderneming;
- * een inbreng om niet van een algemeenheid te doen of te aanvaarden.

Alle andere bevoegdheden waarin de wet van 1921 reeds voorzag, blijven bij de algemene vergadering.

- Niet enkel de leden oproepen naar de algemene vergadering (art. 9:14)

De wet van 1921 voorzag dat enkel de leden van de algemene vergadering moesten opgeroepen worden naar de algemene vergadering. Het WVV voorziet dat niet enkel de leden, maar ook de bestuurders en in voorkomend geval de commissarissen, moeten opgeroepen worden. De statutaire bepaling dat enkel leden moeten opgeroepen worden, is dus niet meer correct.

- Verlengde oproepingstermijn algemene vergadering (art. 9:14)

Alle leden, bestuurders en commissarissen worden ten minste vijftien dagen vóór de algemene vergadering opgeroepen. De termijn van 8 dagen, die meestal in de statuten opgenomen is, geldt niet langer vanaf 1/1.

- Afwijken van de agenda

De mogelijkheid om van de agenda van de algemene vergadering af te wijken, indien de statuten het toelaten, wordt geschrappt uit de wetgeving. In een strikte interpretatie kunnen de statuten dus niet meer bepalen wanneer van de agenda afgeweken wordt. In praktijk zal dit dus enkel mogelijk zijn indien alle leden aanwezig zijn en unaniem en uitdrukkelijk akkoord gaan met een afwijking. Het extra agendapunt moet bovendien met unanimitéit van stemmen goedgekeurd worden.

- Apart stemmen over de kwijting (art. 9:20)

De wet bepaalt nu uitdrukkelijk dat er apart moet gestemd worden over de kwijting van bestuurders en commissarissen. Er kan dus niet meer bepaald worden in de statuten dat de goedkeuring van de jaarrekening tevens kwijting inhoudt van de bestuurders. Deze bepaling verliest alle juridische waarde.

- Wat met nietige stemmen of onthoudingen (art. 2:41 en 9:21)

De wet van 1921 bepaalde niet hoe een nietige stem of onthouding moest geïnterpreteerd worden. De statuten konden dus bepalen hoe dit moest geïnterpreteerd worden. Meestal werd opgenomen dat enkel de uitgebrachte stemmen meetelden of dat deze stemmen de waarde hadden van een tegenstem.

Het WVV bepaalt nu dat bij het nemen van gewone beslissingen, waarvoor de wet geen bijzondere regels oplegt, de regels van beraadslagende vergaderingen gelden, tenzij de statuten het anders bepalen. Dit betekent dat de besluiten genomen worden met gewone meerderheid van de aanwezige en vertegenwoordigde leden, met uitsluiting van de afwezigen, van de nietige stemmen en van de onthoudingen. Deze tellen niet langer als negatieve stemmen.

De nieuwe wet legt bijkomend op dat bij een statutenwijziging, bij de uitsluiting van een lid van de algemene vergadering en bij de beslissing tot ontbinding of omzetting van de vzw, waarvoor bijzondere meerderheden inzake te behalen stemmen gelden, de onthoudingen noch in de teller noch in de noemer worden meegerekend. Met andere woorden, enkel de uitgebrachte stemmen tellen mee. Statutaire bepalingen die hier niet mee stroken, gelden niet meer.

- Aanwezigheidsvereiste bij uitsluiting (art. 9:23)

De wet legt op dat voor de uitsluiting van een lid nu dezelfde regels gelden als voor een statutenwijziging. Dit betekent dat volgende procedure geldt:

De algemene vergadering kan enkel tot de uitsluiting van een lid besluiten, wanneer ten minste twee derde van de leden op de vergadering aanwezig of vertegenwoordigd is. Is deze laatste voorwaarde niet vervuld, dan is een tweede bijeenroeping nodig en de nieuwe vergadering beraadslaagt en besluit op geldige wijze, ongeacht het aantal aanwezige of vertegenwoordigde leden.

De tweede vergadering mag niet binnen vijftien dagen volgend op de eerste vergadering worden gehouden. Een wijziging is alleen dan aangenomen, wanneer zij twee derde van de uitgebrachte stemmen heeft verkregen waarbij onthoudingen noch in de teller noch in de noemer worden meegerekend.

Dit is een verstrenging tegenover vroeger, de statuten kunnen geen soepelere regeling opnemen.

- De grootte van vzw's

De grootte van een vzw bepaalt een aantal verplichtingen van de vzw, zoals de wijze waarop de boekhouding moet gevoerd worden, de wijze waarop de jaarrekening moet opgesteld worden en of er al dan niet een commissaris moet aangesteld worden om (onder andere) de rekeningen te controleren.

De regels om de grootte van de vzw's te bepalen zijn grondig gewijzigd. We stonden hier uitgebreid bij stil in VZW-Review nummer 187, blz. 5.

Dikwijls wordt in statuten verwezen naar deze criteria (die ook worden opgenomen in de statuten), om aan te tonen dat de betrokken vzw een kleine vzw is en dus niet aan bepaalde verplichtingen onderworpen is. Het spreekt voor zich dat de verwijzing naar de criteria van de wet van 1921 helemaal niet meer afdwingbaar zijn. Per 1/1 gelden de nieuwe criteria.

- De verwijzing naar de wet van 27 juni 1921

Tot slot verwijzen heel veel statuten naar de toepasselijkheid van de wet van 27 juni 1921, zoals gewijzigd door de wet van 2 mei 2002. Het spreekt voor zich dat de verwijzing niet meer geldig is vanaf 1/1/2020. Enkel het WVV geldt nog als wettelijke basis.

4. Conclusie

Bent u betrokken bij een vzw, die reeds bestond vóór 1 mei 2019, dan zullen de bepalingen van het WVV voor uw vzw gelden vanaf 1 januari 2020. Dit heeft gevolgen voor de statuten. De bepalingen uit de statuten die strijdig zijn met de nieuwe dwingende regels, verliezen hun juridische waarde. Deze bepalingen moeten dus aangepast worden. Zolang de statuten niet aangepast zijn, vormt deze tekst een handige leidraad, zodat u kan nagaan welke specifieke statutaire regels niet meer mogen toegepast worden. Om interpretatieproblemen te vermijden, raden wij u aan om de statuten zo snel mogelijk aan te passen aan de nieuwe wetgeving. Juridisch gezien heeft u daarvoor evenwel de tijd tot 2024.

Bron artikel: Review 188 - November 2019

Pagina: 4-7